

METADATA TIPS

Versie 17 december 2019

 IPSE Studies

Instituut voor Publieke Sector Efficiëntie Studies

INHOUD

1.	DATA OVER TiPS-DATA	3
2.	METADATA MODULE VEILIGHEID EN JUSTITIE	3
2.1	SECTOR(EN)BESCHRIJVING	3
2.2	VARIABELN VEILIGHEID EN JUSTITIE: ALGEMEEN	4
	INGEZETTE MIDDELEN	4
	PRODUCTIE EN KWALITEIT	4
	PRODUCTIVITEIT EN SCHAAL	5
2.3	VARIABELN VEILIGHEID EN JUSTITIE: PER SECTOR	6
	POLITIE	6
	RECHTERLIJKE MACHT	9
	GEVANGENISWEZEN	13
2.4	BELEID	15
2.5	OVERIGE METADATA	16
3.	METADATA MODULE ONDERWIJS	17
3.1	SECTOR(EN)BESCHRIJVING	17
3.2	VARIABELN ONDERWIJS: ALGEMEEN	18
	INGEZETTE MIDDELEN	18
	PRODUCTIE EN KWALITEIT	18
	PRODUCTIVITEIT EN SCHAAL	19
3.3	VARIABELN ONDERWIJS: PER SECTOR	19
	PRIMAIR ONDERWIJS	20
	VOORTGEZET ONDERWIJS	22
	MIDDELBAAR BEROEPSONDERWIJS	25
	HOGER BEROEPSONDERWIJS	27
	WETENSCHAPPELIJK ONDERWIJS	31
3.4	BELEID	34
3.5	OVERIGE METADATA	35
4.	CONTACT	36

1. DATA OVER TiPS-DATA

Voor een goed begrip van alle data in TiPS volgt hieronder een uitvoerige beschrijving van de inhoud van de database, ofwel de metadata (de data over de data). Daarbij gaat het vooral om de vraag: waar hebben de gegevens precies betrekking op? Hoe zijn de sectoren en variabelen gedefinieerd, wat is de meeteenheid, wat is de bron van de data etc.

2. METADATA MODULE VEILIGHEID EN JUSTITIE

2.1 SECTOR(EN)BESCHRIJVING

Bij de zorg voor veiligheid en rechtsbescherming, kortweg veiligheid en justitie (V&J), is een groot aantal overheidsorganisaties betrokken. Deze organisaties kunnen worden onderverdeeld in een viertal sectoren. Deze vier V&J-sectoren worden in figuur 1 weergegeven. TiPS presenteert de data van drie daarvan: de politie, rechterlijke macht en het gevangeniswezen.

Figuur 1 Sectoren veiligheid en justitie

De politie is het overheidsorgaan dat belast is met het handhaven van de rechtsorde, het bestrijden van criminaliteit en onveiligheid, waaronder de opsporing van strafbare feiten en het verlenen van hulp. De rechterlijke macht bestaat uit het Openbaar Ministerie en de rechterlijke instanties, ook wel samengevat als de Rechtspraak. Het Openbaar Ministerie (OM) is een overheidsorgaan met als taken: wetten handhaven, strafbare feiten opsporen en vervolgen, strafvonnissen uitvoeren en de rechter informeren voor zover de wet dat voorschrijft. Onder Rechtspraak valt het geheel van rechtsprekende organen, waaronder

rechtbanken, gerechtshoven en de Hoge Raad. Het gevangeniswezen is onderdeel van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), een agentschap van het Ministerie van Justitie met de taak ervoor te zorgen dat de opgelegde vrijheidsstraffen en maatregelen ten uitvoer worden gelegd. Dit gebeurt in gevangnissen en huizen van bewaring (de inrichtingen die tot het gevangeniswezen behoren), maar ook in inrichtingen voor vreemdelingenbewaring, stelselmatige daders, inrichtingen voor terbeschikkingstelling (tbs) en jeugdinstellingen.

Voor meer informatie over de sectoren op het terrein van veiligheid en justitie wordt verwezen naar deel 3 van de reeks Productiviteit van overheidsbeleid.

2.2 VARIABELEN VEILIGHEID EN JUSTITIE: ALGEMEEN

INGEZETTE MIDDELEN

De ingezette middelen zijn de middelen die nodig zijn om de productie/dienstverlening te realiseren. Bij ingezette middelen wordt doorgaans een onderscheid gemaakt in personeel, materiaal (materiële middelen) en kapitaal(goederen). Met de verwerving van deze middelen zijn kosten gemoeid, die overeenkomstig kunnen worden onderverdeeld in personele kosten, materiële kosten (materiaalkosten) en kapitaalkosten. De som van de personeels-, materiaal- en kapitaalkosten is gelijk aan de totale kosten van de sector.

Op basis van de (nominale) kosten zijn ook de volumes van de ingezette middelen in beeld te brengen. Daarvoor is het nodig de nominale kosten te corrigeren voor de prijsontwikkeling. Voor deze correctie wordt gebruik gemaakt van data over sectorspecifieke prijsontwikkelingen met betrekking tot personeels-, materiaal- en kapitaalkosten. Voor de correctie van personeelskosten zijn dat de sectorspecifieke indexcijfers over de ontwikkeling van het uurloon. Daarnaast vindt nog een correctie plaats voor de sectorspecifieke ontwikkeling van de contractuele arbeidsduur. Voor de correctie van de materiaalkosten wordt gebruik gemaakt van het consumentenprijsindexcijfer (cpi). Voor de prijscorrectie van de nominale kapitaalkosten wordt gebruik gemaakt van zowel de rente (van staatsleningen) als de sectorspecifieke prijsindexcijfers voor investeringen.

PRODUCTIE EN KWALITEIT

Omdat de waarde van de producten en diensten in de publieke sector vaak niet in geld kan worden uitgedrukt wordt bij de productiemeting van de publieke dienstverlening gebruikgemaakt van zogenoemde fysieke productindicatoren. Daarbij kan het gaan om de geleverde eindproducten (prestatie-indicatoren), maar ook om meer indirecte maten

als de afnemers van de diensten (gebruiksindicatoren) of om verrichte werkzaamheden (procesindicatoren).

Een belangrijk aspect van de productie is ook de kwaliteit daarvan. Hoewel het in principe mogelijk is om de kwaliteit in de productie te verdisconteren, is de kwaliteit van een product of dienst vaak lastig te kwantificeren. Dit geldt zeker als het gaat om een langere tijdsperiode. In het verleden vond nog betrekkelijk weinig kwaliteitsmeting plaats en bovendien is er in de loop van de tijd vaak sprake van veranderingen in de aan de producten gestelde eisen. Niettemin zijn er in TiPS diverse (korte) tijdreeksen over verschillende (objectieve en subjectieve) kwaliteitsaspecten opgenomen.

Behalve tijdreeksen over kwaliteit van de productie bevat TiPS ook reeksen over de samenstelling van de productie. Deze reeksen zijn vooral bedoeld om een indicatie geven over veranderingen in de case mix (de zwaarte van de productie).

PRODUCTIVITEIT EN SCHAAL

Productiviteit is de verhouding tussen de geleverde diensten (productie) en de middelen om deze diensten te produceren (ingezette middelen). De productiviteit is hier afgeleid door – eenvoudig gezegd – de productie te delen door de kosten van de ingezette middelen (na correctie voor prijsontwikkelingen). Productiviteit is in feite het omgekeerde van de kosten per eenheid product, nadat deze zijn gecorrigeerd voor de ontwikkelingen in de prijzen.

Naast de reeksen over de ontwikkeling van de productiviteit, zijn ook reeksen opgenomen over de ontwikkeling van de productiviteit die het gevolg zijn van veranderingen in een aantal specifieke productiviteitbeïnvloedende factoren, namelijk: de schaal, productie, technologie en kostendoelmatigheid.

Met de schaal (of schaalgrootte) wordt de omvang van een gemiddelde instelling (organisatie) aangeduid. De omvang wordt hier uitgedrukt in de productie per instelling. Behalve een reeks over de ontwikkeling van de schaal, is ook een reeks over de ontwikkeling van het aantal instellingen opgenomen.

Voor meer informatie over de ingezette middelen, productie- en kwaliteitsindicatoren en productiviteit en schaal wordt verwezen naar [deel 3](#) van de reeks Productiviteit van overheidsbeleid.

2.3 VARIABELN VEILIGHEID EN JUSTITIE: PER SECTOR

Hieronder volgt een overzicht van de metadata per sector. Naast de omschrijving van de tijdreeksen (variabelen) worden hier ook de databronnen vermeld. Voor een deel van de tijdreeksen geldt dat zij zijn afgeleid van andere tijdreeksen. In dat geval wordt voor de bron verwezen naar de 'onderliggende tijdreeksen'. Aan de tijdreeksen liggen veelal cijfers van het CBS of van het Ministerie van V&J (waaronder DJI) ten grondslag. Daarnaast is veel gebruikgemaakt van cijfers vermeld in jaarverslagen en/of kerncijferpublicaties van de politie, Rechtspraak en het Openbaar Ministerie en gevangeniswezen. De uit deze bronnen verzamelde cijfers zijn voor een deel bewerkt, omdat sommige afbakeningen iets anders zijn gekozen of om andere reden gegevens zijn gekoppeld of geaggregeerd.

POLITIE

VARIABELE	OMSCHRIJVING	BRON
politie: kosten totaal in mln euro	Het betreft hier de som van de personeels-, materiaal- en kapitaalkosten.	Jaarverslagen politie en CBS. Bewerking IPSE Studies.
politie: kosten personeel in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van personeel, waaronder de kosten van salarissen, toelagen, sociale verzekerings- en pensioenpremies en overige personeelskosten, inclusief de kosten van personeel van derden.	Jaarverslagen politie en CBS. Bewerking IPSE Studies.
politie: kosten materiaal in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van materiaal. Dit zijn in TiPS alle kosten die niet tot de personeels- en kapitaalkosten worden gerekend, waaronder de kosten voor huisvesting, vervoer en ICT.	Jaarverslagen politie en CBS. Bewerking IPSE Studies.
politie: kosten kapitaal in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van kapitaal.	Jaarverslagen politie en CBS. Bewerking IPSE Studies.
politie: kosten investeringen in mln euro	Het betreft hier de investeringen in materiële vaste activa, waaronder gebouwen, vervoermiddelen en ICT.	Jaarverslagen politie en CBS. Bewerking IPSE Studies.
politie: gewogen volume ingezette middelen (indexcijfers)	Het betreft hier de gewogen index van het totale volume ingezette middelen (personeel, materiaal en kapitaal).	Zie onderliggende reeksen.
politie: volume personeel (ongecorrigeerd) x 1000	Het betreft hier de personeelssterkte uitgedrukt in fte (fulltime equivalent), niet gecorrigeerd voor veranderingen in arbeidsduur.	Zie onderliggende reeksen.

politie: volume personeel (gecorrigeerd) x 1000	Het betreft hier de personeelssterkte in fte (fulltime equivalent), gecorrigeerd voor veranderingen in arbeidsduur.	Zie onderliggende reeksen.
politie: volume materiaal	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde materiaalkosten. Daarmee is het een maatstaf voor de inzet van materiaal.	Zie onderliggende reeksen.
politie: volume kapitaal	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde kapitaalkosten. Daarmee is het een maatstaf voor de inzet van kapitaal.	Zie onderliggende reeksen.
politie: volume investeringen	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde investeringen.	Zie onderliggende reeksen.
politie: gewogen prijsindex ingezette middelen	Het betreft hier de index van de gewogen prijzen van de ingezette middelen.	Zie onderliggende reeksen.
politie: prijsindexcijfers personeel	Het betreft hier de prijsindexcijfers van de contractuele loonkosten per uur in de sector 'Openbaar bestuur, overheidsdiensten en verplichte sociale verzekeringen'.	CBS, Statline. Bewerking IPSE Studies.
politie: prijsindexcijfers materiaal	Het betreft hier de prijsindexcijfers voor materiële kosten, in casu de consumentenprijsindex (CPI).	CBS, Statline.
politie: prijsindexcijfers investeringen	Het betreft hier de prijsindexcijfers van de investeringen in vaste activa van de overheid.	CBS, Statline. Bewerking IPSE Studies.
politie: rente kapitaalmarkt	Het betreft hier de (kapitaalmarkt)rentevoet van staatsleningen: jongste tienjarige.	De Nederlandsche Bank en CBS.
politie: indexcijfers arbeidsduur	Het betreft hier de index van de contractuele jaarlijkse arbeidsduur (de in de cao's overeengekomen jaarlijkse arbeidsduur van voltijdwerknemers) in de sector 'Openbaar bestuur, overheidsdiensten en verplichte sociale verzekeringen'.	CBS, Statline. Bewerking IPSE Studies.
politie: prijs personeel (index)	Het betreft hier de index van de kosten van het personeel per gewerkt arbeidsuur.	Zie onderliggende reeksen.
politie: prijs materiaal (index)	Het betreft hier de index van de prijs van materiaal.	Zie onderliggende reeksen.
politie: prijs kapitaal (index)	Het betreft hier de index van de prijs van kapitaal.	Zie onderliggende reeksen.
politie: totale productie (gewogen indexcijfers)	Het betreft hier de index van de totale gewogen productie.	Zie onderliggende reeksen.
politie: aantal geregistreerde misdrijven x 1000	Het betreft hier door de politie (of ambtshalve) in een proces-verbaal van aangifte vastgelegde misdrijven.	CBS, Statline. Bewerking IPSE Studies.
politie: aantal verkeersovertredingen x 1000	Het betreft hier het aantal verkeersovertredingen.	CBS, Statline. Bewerking IPSE Studies.

politie: aantal voorkomen misdrijven (index)	Het betreft hier de verhouding (ratio) tussen de verwachte misdrijven en feitelijk aantal misdrijven. Hoe hoger deze ratio des te beter de preventie is geweest. De verwachte misdrijven worden onder andere bepaald door demografie en werkloosheid.	CBS, Statline. Bewerking IPSE Studies.
politie: hulpverlening x 1000	Het betreft hier een indicatie van de hulpverleningsactiviteiten van de politie. De gehanteerde indicator is de som van het aantal gewonden en doden als gevolg van verkeersongevallen, het aantal brandmeldingen en het aantal andere hulpvragen van de brandweer.	CBS, Statline. Bewerking IPSE Studies.
politie: percentage opgehelderde misdrijven	Het betreft hier het percentage opgehelderde misdrijven in het totaal aantal geregistreerde misdrijven.	CBS, Statline. Bewerking IPSE Studies.
politie: percentage opgehelderde niet-vermogens-misdrijven	Het betreft hier het percentage opgehelderde niet-vermogensmisdrijven in het totaal aantal geregistreerde misdrijven exclusief vermogensmisdrijven.	CBS, Statline. Bewerking IPSE Studies.
politie: aantal technische septs OM x 1000	Het betreft hier de beslissingen van het Openbaar Ministerie waarbij het afziet van vervolging van een strafbaar feit omdat het van mening is dat vervolging niet tot een veroordeling zal leiden, bijvoorbeeld omdat voldoende bewijs ontbreekt of omdat het feit of de verdachte niet strafbaar is.	CBS/WODC, Criminaliteit en rechtshandhaving; CBS, Statline. Bewerking IPSE Studies.
politie: index van percentage tevredenheid politieoptreden in buurt (1993=100)	Het betreft hier de index van het percentage van de respondenten die aangaven 'zeer tevreden' of 'tevreden' te zijn over het politieoptreden in de buurt.	MinVenJ/CBS, Veiligheidsmonitor; CBS, Statline; CBS. Bewerking IPSE Studies.
politie: index van percentage tevredenheid contact politie (1993=100)	Het betreft hier het percentage van de respondenten die aangaven 'zeer tevreden' of 'tevreden' te zijn over het laatste contact met de politie.	MinVenJ/CBS, Veiligheidsmonitor; CBS, Statline; CBS. Bewerking IPSE Studies.
politie: percentage vermogens-misdrijven	Het betreft hier het percentage vermogensmisdrijven in het totaal aantal geregistreerde misdrijven.	CBS, Statline. Bewerking IPSE Studies.
politie: percentage vernielingen en aanverwante misdrijven	Het betreft hier het percentage vernielingen en aanverwante misdrijven in het totaal aantal geregistreerde misdrijven. Onder de aanverwante misdrijven vallen brandstichting en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag.	CBS, Statline. Bewerking IPSE Studies.
politie: percentage gewelds- en seksuele misdrijven	Het betreft hier het percentage gewelds- en seksuele misdrijven in het totaal aantal geregistreerde misdrijven.	CBS, Statline. Bewerking IPSE Studies.

politie: percentage verkeersmisdrijven	Het betreft hier het percentage verkeersmisdrijven in het totaal aantal geregistreerde misdrijven.	CBS, Statline. Bewerking IPSE Studies.
politie: percentage overige misdrijven	Het betreft hier het percentage 'misdrijven overige wetten' in het totaal aantal geregistreerde misdrijven. Misdrijven overige wetten zijn alle misdrijven die niet in het Wetboek van Strafrecht, de Wegenverkeerswet, de Opiumwet of de Wet Wapens en Munitie zijn vermeld, maar wel in andere wetten zijn omschreven.	CBS, Statline. Bewerking IPSE Studies.
politie: indexcijfers productiviteit	Het betreft hier de index van de verhouding tussen de productie en alle ingezette (productie)middelen.	Zie onderliggende reeksen.
politie: bijdrage productiviteit schaal (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de schaal.	Zie onderliggende reeksen.
politie: bijdrage productiviteit productiegroei (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de productie.	Zie onderliggende reeksen.
politie: bijdrage productiviteit technische verandering (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de technologie.	Zie onderliggende reeksen.
politie: bijdrage productiviteit door kostendoelmatigheid (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de kostendoelmatigheid.	Zie onderliggende reeksen.
politie: aantal instellingen	Het betreft hier korpsen gemeentepolitie, de regiokorpsen, het korps rijkspolitie en het korps landelijke politiediensten.	Jaarverslagen en kerngegevens politie.
politie: schaal in productievolume	Het betreft hier de index van de productieomvang per instelling.	Zie onderliggende reeksen.

RECHTERLIJKE MACHT

rechterlijke macht: totale kosten in mln euro	Het betreft hier de som van de personeels-, materiaal- en kapitaalkosten.	Jaarverslagen Rechtspraak, OM, CBS en DPS. Bewerking IPSE Studies.
rechterlijke macht: kosten personeel in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van personeel, waaronder de kosten van salarissen, toelagen, sociale verzekerings- en pensioenpremies en overige personeelskosten, inclusief de kosten van personeel van derden.	Jaarverslagen Rechtspraak, OM, CBS en DPS. Bewerking IPSE Studies.

Rechterlijke macht: kosten materiaal in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van materiaal. Dit zijn in TiPS alle kosten die niet tot de personeels- en kapitaalkosten worden gerekend, waaronder de kosten voor huisvesting, vervoer en ICT.	Jaarverslagen Rechtspraak, OM, CBS en DPS. Bewerking IPSE Studies.
rechterlijke macht: kosten kapitaal in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van kapitaal.	Jaarverslagen Rechtspraak, OM, CBS en DPS. Bewerking IPSE Studies.
rechterlijke macht: kosten investeringen in mln euro	Het betreft hier de investeringen in materiële vaste activa, waaronder gebouwen, vervoermiddelen en ICT.	Jaarverslagen Rechtspraak, OM, CBS en DPS. Bewerking IPSE Studies.
rechterlijke macht: volume ingezette middelen	Het betreft hier de gewogen index van het totale volume ingezette middelen (personeel, materiaal en kapitaal).	Zie onderliggende reeksen.
rechterlijke macht: volume personeel (ongecorrigeerd) x 1000	Het betreft hier de personeelssterkte uitgedrukt in fte (fulltime equivalent).	Zie onderliggende reeksen.
rechterlijke macht: volume personeel (gecorrigeerd) x 1000	Het betreft hier de personeelssterkte in fte (fulltime equivalent), gecorrigeerd voor veranderingen in arbeidsduur.	Zie onderliggende reeksen.
rechterlijke macht: volume materiaal	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde materiaalkosten. Daarmee is het een maatstaf voor de inzet van materiaal.	Zie onderliggende reeksen.
rechterlijke macht: volume kapitaal	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde kapitaalkosten. Daarmee is het een maatstaf voor de inzet van kapitaal.	Zie onderliggende reeksen.
rechterlijke macht: volume investeringen	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde investeringen.	Zie onderliggende reeksen.
rechterlijke macht: gewogen prijsindex ingezette middelen	Het betreft hier de index van de gewogen prijzen van de ingezette middelen.	Zie onderliggende reeksen.
rechterlijke macht: prijsindexcijfers personeel	Het betreft hier de prijsindexcijfers van de contractuele loonkosten per uur in de sector 'Openbaar bestuur, overheidsdiensten en verplichte sociale verzekeringen'.	CBS, Statline. Bewerking IPSE Studies.
rechterlijke macht: prijsindexcijfers materiaal	Het betreft hier de prijsindexcijfers voor materiële kosten, in casu de consumentenprijsindex (CPI).	CBS, Statline.
rechterlijke macht: prijsindexcijfers investeringen	Het betreft hier de prijsindexcijfers van de investeringen in vaste activa van de overheid.	CBS, Statline. Bewerking IPSE Studies.
rechterlijke macht: rente kapitaalmarkt	Het betreft hier de (kapitaalmarkt)rentevoet van staatsleningen: jongste tienjarige.	De Nederlandsche Bank en CBS.

rechterlijke macht: indexcijfers arbeidsduur	Het betreft hier de index van de contractuele jaarlijkse arbeidsduur (de in de cao's overeengekomen jaarlijkse arbeidsduur van voltijdwerknemers) in de sector 'Openbaar bestuur, overheidsdiensten en verplichte sociale verzekeringen'	CBS, Statline. Bewerking IPSE Studies.
rechterlijke macht: prijs personeel	Het betreft hier de index van de kosten van het personeel per gewerkt arbeidsuur.	Zie onderliggende reeksen.
rechterlijke macht: prijs materiaal (index)	Het betreft hier de index van de prijs van materiaal.	Zie onderliggende reeksen.
rechterlijke macht: prijs kapitaal (index)	Het betreft hier de index van de prijs van kapitaal.	Zie onderliggende reeksen.
rechterlijke macht: totale productie (gewogen indexcijfers)	Het betreft hier de index van de totale gewogen productie.	Zie onderliggende reeksen.
rechterlijke macht: aantal OM-zaken x 1000	Het betreft hier het aantal afdoeningen door het Openbaar Ministerie met betrekking tot kanton- en rechtbankzaken.	Jaarberichten OM, CBS/WOCD (Criminaliteit en rechtshandhaving), CBS (Statline). Bewerking IPSE Studies.
rechterlijke macht: aantal kantonzaken x 1000	Het betreft hier het aantal afgehandelde zaken door de kantonrechter.	Jaarverslagen Rechtspraak, CBS (Statline). Bewerking IPSE Studies.
rechterlijke macht: aantal rechtbankzaken x 1000	Het betreft hier het aantal afgehandelde zaken door de rechtbanken, exclusief kantonzaken.	Jaarverslagen Rechtspraak, CBS/WOCD (Criminaliteit en rechtshandhaving), CBS (Statline). Bewerking IPSE Studies.
rechterlijke macht: aantal rechtbankzaken gewogen x 1000	Het betreft hier het aantal afgehandelde zaken door de rechtbanken, exclusief kantonzaken, waarbij rekening is gehouden met de zwaarte van de zaken .	Jaarverslagen Rechtspraak, CBS/WOCD (Criminaliteit en rechtshandhaving), CBS (Statline). Bewerking IPSE Studies.
rechterlijke macht: aantal strafzaken gerechtshoven x 1000	Het betreft hier het aantal afgehandelde strafzaken door de gerechtshoven.	Jaarverslagen Rechtspraak, DPS. Bewerking IPSE Studies.
rechterlijke macht: aantal civiele zaken gerechtshoven x 1000	Het betreft hier het aantal afgehandelde civiele zaken door de gerechtshoven.	Jaarverslagen Rechtspraak, CBS (Statline). Bewerking IPSE Studies.
rechterlijke macht: aantal zaken beroepscolleges	Het betreft hier de afgehandelde zaken door de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het bedrijfsleven.	Jaarverslagen Rechtspraak, CBS. Bewerking IPSE Studies.
Rechterlijke macht: % realisatie norm doorlooptijd strafzaken MK	Het betreft hier de mate waarin de doorlooptijd van de strafzaken behandeld door de Meervoudige Kamer (=drie rechters) voldoet aan de normduur.	Jaarverslagen Rechtspraak.

Rechterlijke macht: % realisatie norm doorlooptijd strafzaken politierechter	Het betreft hier de mate waarin de doorlooptijd van de strafzaken behandeld door de politierechter voldoet aan de normduur.	Jaarverslagen Rechtspraak.
Rechterlijke macht: percentage gegronde klachten	Het betreft hier het aandeel gegronde klachten in het totaal aantal klachten.	Jaarverslagen Rechtspraak.
Rechterlijke macht: percentage strafzaken	Het betreft hier het aandeel strafzaken in het totaal aantal rechtbankzaken.	Jaarverslag Rechtspraak en CBS (Statline).
Rechterlijke macht: percentage civiele zaken	Het betreft hier het aandeel civiele zaken in het totaal aantal rechtbankzaken.	Jaarverslag Rechtspraak en CBS (Statline).
Rechterlijke macht: percentage bestuurszaken	Het betreft hier het aandeel bestuurszaken in het totaal aantal rechtbankzaken.	Jaarverslag Rechtspraak en CBS (Statline).
rechterlijke macht: indexcijfers productiviteit	Het betreft hier de index van de verhouding tussen de productie en alle ingezette (productie)middelen.	Zie onderliggende reeksen.
rechterlijke macht: bijdrage productiviteit schaal (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de schaal.	Zie onderliggende reeksen.
rechterlijke macht: bijdrage productiviteit productiegroei (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de productie.	Zie onderliggende reeksen.
rechterlijke macht: bijdrage productiviteit technische verandering (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de technologie.	Zie onderliggende reeksen.
rechterlijke macht: bijdrage productiviteit door kostendoelmatigheid (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de kostendoelmatigheid.	Zie onderliggende reeksen.
rechterlijke macht: aantal instellingen	Het betreft hier de som van het aantal instellingen bij de Rechtspraak en het Openbaar Ministerie.	CBS (diverse publicaties), jaarverslag Rechtspraak, Inventaris van het archief van de Raad van Beroepen en het (Militair) Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, 1945-1989.
rechterlijke macht: schaal in productievolume (index)	Het betreft hier de index van de productieomvang per instelling.	Zie onderliggende reeksen.

GEVANGENISWEZEN

gevangeniswezen: totale kosten in mln euro	Het betreft hier de som van de personeels-, materiaal- en kapitaalkosten.	CBS/WODC (Criminaliteit en rechtsbescherming), DPS. Bewerking IPSE Studies.
gevangeniswezen: kosten personeel in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van personeel, waaronder de kosten van salarissen, toelagen, sociale verzekerings- en pensioenpremies en overige personeelskosten, inclusief de kosten van personeel van derden.	CBS/WODC (Criminaliteit en rechtsbescherming), DPS. Bewerking IPSE Studies.
gevangeniswezen: kosten materiaal in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van materiaal. Dit zijn in TiPS alle kosten die niet tot de personeels- en kapitaalkosten worden gerekend, waaronder de kosten voor huisvesting, vervoer en ICT.	CBS/WODC (Criminaliteit en rechtsbescherming), DPS. Bewerking IPSE Studies.
gevangeniswezen: kosten kapitaal in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van kapitaal.	Jaarverslagen ministerie van (Veiligheid en) Justitie, CBS/WODC (Criminaliteit en rechtsbescherming), DPS. Bewerking IPSE Studies.
gevangeniswezen: kosten investeringen in mln euro	Het betreft hier de investeringen in materiële vaste activa, waaronder gebouwen, vervoermiddelen en ICT.	Jaarverslagen ministerie van (Veiligheid en) Justitie, CBS/WODC (Criminaliteit en rechtsbescherming), DPS. Bewerking IPSE Studies.
gevangeniswezen: volume ingezette middelen	Het betreft hier de gewogen index van het totale volume ingezette middelen (personeel, materiaal en kapitaal).	Zie onderliggende reeksen.
gevangeniswezen: volume personeel (ongecorrigeerd) x 1000	Het betreft hier de personeelssterkte uitgedrukt in fte (fulltime equivalent), niet gecorrigeerd voor veranderingen in arbeidsduur.	Zie onderliggende reeksen.
gevangeniswezen: volume personeel (gecorrigeerd) x 1000	Het betreft hier de personeelssterkte in fte (fulltime equivalent), gecorrigeerd voor veranderingen in arbeidsduur.	Zie onderliggende reeksen.
gevangeniswezen: volume materiaal	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde materiaalkosten. Daarmee is het een maatstaf voor de inzet van materiaal.	Zie onderliggende reeksen.
gevangeniswezen: volume kapitaal	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde kapitaalkosten. Daarmee is het een maatstaf voor de inzet van kapitaal.	Zie onderliggende reeksen.
gevangeniswezen: volume investeringen	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde investeringen.	Zie onderliggende reeksen.

gevangeniswezen: gewogen prijsindex ingezette middelen	Het betreft hier de index van de gewogen prijzen van de ingezette middelen.	Zie onderliggende reeksen.
gevangeniswezen: prijsindexcijfers personeel	Het betreft hier de prijsindexcijfers van de contractuele loonkosten per uur in de sector 'Openbaar bestuur, overheidsdiensten en verplichte sociale verzekeringen'.	CBS, Statline. Bewerking IPSE Studies.
gevangeniswezen: prijsindexcijfers materiaal	Het betreft hier de consumentenprijsindex (CPI).	CBS, Statline.
gevangeniswezen: prijsindexcijfers investeringen	Het betreft hier de prijsindexcijfers van de investeringen in vaste activa van de overheid.	CBS, Statline. Bewerking IPSE Studies.
gevangeniswezen: rente kapitaalmarkt	Het betreft hier de (kapitaalmarkt)rentevoet van staatsleningen: jongste tienjarige.	De Nederlandsche Bank en CBS.
gevangeniswezen: indexcijfers arbeidsduur	Het betreft hier de contractuele jaarlijkse arbeidsduur (de in de cao's overeengekomen jaarlijkse arbeidsduur van voltijdwerknemers) in de sector 'Openbaar bestuur, overheidsdiensten en verplichte sociale verzekeringen'.	CBS, Statline. Bewerking IPSE Studies.
gevangeniswezen: prijs personeel (index)	Het betreft hier de kosten van het personeel per gewerkt uur.	Zie onderliggende reeksen.
gevangeniswezen: prijs materiaal (index)	Het betreft hier de index van de prijs van materiaal.	Zie onderliggende reeksen.
gevangeniswezen: prijs kapitaal (index)	Het betreft hier de index van de prijs van kapitaal.	Zie onderliggende reeksen.
gevangeniswezen: totale productie (gewogen indexcijfers)	Het betreft hier de index van de totale gewogen productie.	Zie onderliggende reeksen.
gevangeniswezen: gedetineerden (x 1000)	Het betreft hier het aantal gedetineerden in huizen van bewaring en gesloten gevangenis op 30 september van het betreffende jaar.	DJI, DJI in getal. CBS, Statline.
gevangeniswezen: overige gedetineerden (x 1000)	Het betreft hier gedetineerden in open inrichtingen, gedetineerden met een beperkte vrijheid, extramurale gedetineerden (bijvoorbeeld met elektronische detentie) en een restcategorie gedetineerden.	CBS/WODC, Criminaliteit en rechtshandhaving. CBS, Statline.
gevangeniswezen: instroom gedetineerden (x 1000)	Het betreft hier de instroom van gedetineerden in het gevangeniswezen.	CBS/WODC (Criminaliteit en rechtshandhaving), CBS, Statline
gevangeniswezen: algemene recidive van ex-gedetineerden (%)	Van algemene recidive is sprake als een ex-gedetineerde binnen twee jaar op enige wijze opnieuw met justitie in aanraking komt. Het betreft hier de gecorrigeerde cijfers.	DJI (DJI in getal)
gevangeniswezen: detentierecidive van ex-gedetineerden (%)	Van detentierecidive is sprake als een ex-gedetineerde binnen twee jaar opnieuw in het gevangeniswezen terecht komt.	DJI (DJI in getal)

gevangeniswezen: onttrekkingen gedetineerden (index)	Het betreft hier de index van het percentage gedetineerden in het gevangeniswezen dat niet terugkeert van verlof of zich op een andere wijze onttrekt aan de gevangenisstraf.	DJI (DJI in getal)
gevangeniswezen: onvluchtingen gedetineerden (index)	Het betreft hier de index van het percentage onvluchtingen van gedetineerden in het gevangeniswezen.	DJI (DJI in getal), CBS
gevangeniswezen: indexcijfers productiviteit	Het betreft hier de verhouding tussen de productie en de ingezette (productie)middelen, uitgedrukt in indexcijfers.	Zie onderliggende reeksen.
gevangeniswezen: bijdrage productiviteit schaal (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de schaal.	Zie onderliggende reeksen.
gevangeniswezen: bijdrage productiviteit productiegroei (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de productie.	Zie onderliggende reeksen.
gevangeniswezen: bijdrage productiviteit technische verandering (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de technologie.	Zie onderliggende reeksen.
gevangeniswezen: bijdrage productiviteit door kostendoelmatigheid (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de kostendoelmatigheid.	Zie onderliggende reeksen.
gevangeniswezen: aantal instellingen	Het betreft hier het aantal penitentiaire inrichtingen. De reeks is samengesteld op basis van een beperkt aantal jaarcijfers (12), aangezien deze niet beschikbaar waren.	Diverse publicaties.
gevangeniswezen: schaal in productievolume	Het betreft hier de productieomvang per instelling.	Zie onderliggende reeksen.

2.4 BELEID

Naast de tijdreeksen bevat TiPS ook een overzicht van beleidsmaatregelen die mogelijk van betekenis zijn geweest voor de productiviteitsontwikkeling. Deze worden gepresenteerd in de productiviteitsfiguur van de betreffende sector. Let op: met de vermelding van de beleidsmaatregelen in de productiviteitsfiguur wordt geen causaal verband gesuggereerd tussen de productiviteitsontwikkeling en vermelde maatregel. Een stijging of daling of het stabiliseren van de productiviteit na de invoering van de maatregel kan allerlei andere oorzaken hebben.

Uit onderzoek van IPSE Studies naar de relatie tussen beleid en productiviteit op het terrein van veiligheid en justitie komt naar voren dat het beleid vaak weinig invloed op

de productiviteitsontwikkeling uitoefent. Sommige maatregelen sorteren echter wel effect.

De resultaten van dit IPSE-onderzoek, dat betrekking heeft op de periode 1980-2014, zijn gepubliceerd in deel 3 van de reeks Productiviteit van overheidsbeleid. In deze studie passeren veel van de vermelde interventies de revue. De belangrijkste bevindingen van deze studie zijn ook gepubliceerd in een ESB-artikel. Een synopsis van de resultaten van de laatste trendanalyse op basis van geactualiseerde data (tot en met 2017) is hier te vinden.

Verder verschenen in 2019 nog diverse belangwekkende publicaties op dit terrein:

Blank, J. L. T., & Heezik, A. A. S. Van. (2019). Policy reforms and productivity change in the judiciary system: a cost function approach applied to time series of the Dutch judiciary system between 1980 and 2016. *International Transactions in Operational Research*.

Blank, J. L. T., & Van Heezik, A. A. S. (2019). *Productiviteit en allocatie op het terrein van veiligheid en justitie, 1980-2016*. Delft: IPSE Studies.

Blank, J. L. T., & Heezik, A. A. S. Van. (2019). *Productiviteit van de overheid. Een essay over de relatie tussen beleid en productiviteit in onderwijs, zorg, veiligheid & justitie en netwerksectoren*. Delft: Stichting IPSE Studies.

2.5 OVERIGE METADATA

Voor een beschrijving van de onderzoeksmethode en een meer uitgebreide toelichting op de metadata wordt verwezen naar deel 3 van de reeks Productiviteit van overheidsbeleid.

3. METADATA MODULE ONDERWIJS

3.1 SECTOR(EN)BESCHRIJVING

Binnen het Nederlandse onderwijsstelsel worden doorgaans vijf onderwijssectoren onderscheiden:

- primair onderwijs (po)
- voortgezet onderwijs (vo)
- middelbaar beroepsonderwijs (mbo)
- hoger beroepsonderwijs (hbo)
- wetenschappelijk onderwijs (wo)

Het primair onderwijs (po) omvat het basisonderwijs (bao), het speciaal basisonderwijs (sbao) en het (voortgezet) speciaal onderwijs ((v)so). Basisonderwijs is bedoeld voor kinderen van 4 tot 12 jaar. Kinderen die moeilijk leren, kunnen naar een school voor speciaal basisonderwijs. Kinderen met een handicap kunnen speciaal (voortgezet) onderwijs volgen.

Voortgezet onderwijs (vo) is het onderwijs dat volgt op het basisonderwijs en bestaat uit het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo), het hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo), het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) en het praktijkonderwijs.

Middelbaar beroepsonderwijs (mbo) leidt deelnemers op tot het uitoefenen van een specifiek beroep. Hiervoor zijn verschillende leerroutes en niveaus beschikbaar. Het mbo is ook een belangrijke schakel tussen het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) en het hoger beroepsonderwijs (hbo).

Hoger beroepsonderwijs (hbo) is een van de twee onderwijsvormen binnen het hoger onderwijs. Het hbo wordt verzorgd door hogescholen en leidt op tot hogere kaderfuncties die nauw aansluiten bij de beroepspraktijk.

Wetenschappelijk onderwijs wordt verzorgd door universiteiten. Het leidt studenten op naar een bachelor-, master- (of in het verleden doctoraal) of doctordiploma en universitair tweedefase beroepsonderwijs.

Voor meer informatie over de sectoren op het terrein van veiligheid en justitie wordt verwezen naar deel 1 van de reeks Productiviteit van overheidsbeleid.

3.2 VARIABELEN ONDERWIJS: ALGEMEEN

INGEZETTE MIDDELEN

De ingezette middelen zijn de middelen die nodig zijn om de productie/dienstverlening te realiseren. Bij ingezette middelen wordt doorgaans een onderscheid gemaakt in personeel, materiaal (materiële middelen) en kapitaal(goederen). Met de verwerving van deze middelen zijn kosten gemoeid, die overeenkomstig kunnen worden onderverdeeld in personele kosten, materiële kosten (materiaalkosten) en kapitaalkosten. De som van de personeels-, materiaal- en kapitaalkosten is gelijk aan de totale kosten van de sector.

Op basis van de (nominale) kosten zijn ook de volumes van de ingezette middelen in beeld te brengen. Daarvoor is het nodig de nominale kosten te corrigeren voor de prijsontwikkeling. Voor deze correctie wordt gebruik gemaakt van data over sectorspecifieke prijsontwikkelingen met betrekking tot personeels-, materiaal- en kapitaalkosten. Voor de correctie van personeelskosten zijn dat de sectorspecifieke indexcijfers over de ontwikkeling van het uurloon. Daarnaast vindt nog een correctie plaats voor de sectorspecifieke ontwikkeling van de contractuele arbeidsduur. Voor de correctie van de materiaalkosten wordt gebruik gemaakt van het consumentenprijsindexcijfer (cpi). Voor de prijscorrectie van de nominale kapitaalkosten wordt gebruik gemaakt van zowel de rente (van staatsleningen) als de sectorspecifieke prijsindexcijfers voor investeringen.

PRODUCTIE EN KWALITEIT

Omdat de waarde van de producten en diensten in de publieke sector vaak niet in geld kan worden uitgedrukt wordt bij de productiemeting van de publieke dienstverlening gebruikgemaakt van zogenoemde fysieke productindicatoren. Daarbij kan het gaan om de geleverde eindproducten (prestatie-indicatoren), maar ook om meer indirecte maten als de afnemers van de diensten (gebruiksindicatoren) of om verrichte werkzaamheden (procesindicatoren).

Een belangrijk aspect van de productie is ook de kwaliteit daarvan. Hoewel het in principe mogelijk is om de kwaliteit in de productie te verdisconteren, is de kwaliteit van een product of dienst vaak lastig te kwantificeren. Dit geldt zeker als het gaat om een langere tijdsperiode. In het verleden vond nog betrekkelijk weinig kwaliteitsmeting plaats en bovendien is er in de loop van de tijd vaak sprake van veranderingen in de aan de producten gestelde eisen. Niettemin zijn er in TiPS diverse (korte) tijdreeksen over verschillende (objectieve en subjectieve) kwaliteitsaspecten opgenomen.

Behalve tijdreeksen over kwaliteit van de productie bevat TiPS ook reeksen over de samenstelling van de productie. Deze reeksen zijn vooral bedoeld om een indicatie geven over veranderingen in de case mix (de zwaarte van de productie).

PRODUCTIVITEIT EN SCHAAL

Productiviteit is de verhouding tussen de geleverde diensten (productie) en de middelen om deze diensten te produceren (ingezette middelen). De productiviteit is hier afgeleid door – eenvoudig gezegd – de productie te delen door de kosten van de ingezette middelen (na correctie voor prijsontwikkelingen). Productiviteit is in feite het omgekeerde van de kosten per eenheid product, nadat deze zijn gecorrigeerd voor de ontwikkelingen in de prijzen.

Naast de reeksen over de ontwikkeling van de productiviteit, zijn ook reeksen opgenomen over de ontwikkeling van de productiviteit die het gevolg zijn van veranderingen in een aantal specifieke productiviteitbeïnvloedende factoren, namelijk: de schaal, productie, technologie en kostendoelmatigheid.

Met de schaal (of schaalgrootte) wordt de omvang van een gemiddelde instelling (organisatie) aangeduid. De omvang wordt hier uitgedrukt in de productie per instelling. Behalve een reeks over de ontwikkeling van de schaal, is ook een reeks over de ontwikkeling van het aantal instellingen opgenomen.

Voor meer informatie over de ingezette middelen, productie- en kwaliteitsindicatoren en productiviteit en schaal wordt verwezen naar [deel 1](#) van de reeks Productiviteit van overheidsbeleid.

3.3 VARIABELEN ONDERWIJS: PER SECTOR

Hieronder volgt een overzicht van de metadata per sector. Naast de omschrijving van de tijdreeksen (variabelen) worden hier ook de databronnen vermeld. Voor een deel van de tijdreeksen geldt dat zij zijn afgeleid van andere tijdreeksen. In dat geval wordt voor de bron verwezen naar de 'onderliggende tijdreeksen'. Aan de tijdreeksen liggen veelal cijfers van het CBS of van het Ministerie van OCW ten grondslag. Daarnaast is gebruik gemaakt van data die door koepelorganisaties in het onderwijs beschikbaar worden gesteld. De uit deze bronnen verzamelde cijfers zijn voor een deel bewerkt, omdat sommige afbakeningen iets anders zijn gekozen of om andere reden gegevens zijn gekoppeld of geaggregeerd.

PRIMAIR ONDERWIJS

VARIABELE	OMSCHRIJVING	BRON
primair onderwijs: kosten totaal in mln euro	Het betreft hier de som van de personeels-, materiaal- en kapitaalkosten.	CBS, bewerking IPSE Studies.
primair onderwijs: kosten personeel in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van personeel, waaronder de kosten van salarissen, toelagen, sociale verzekerings- en pensioenpremies en overige personeelskosten, inclusief de kosten van personeel van derden.	CBS, bewerking IPSE Studies.
primair onderwijs: kosten materiaal in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van materiaal. Dit zijn in TiPS alle kosten die niet tot de personeels- en kapitaalkosten worden gerekend, waaronder de kosten voor huisvesting, vervoer en ICT.	CBS, bewerking IPSE Studies.
primair onderwijs: kosten kapitaal in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van kapitaal.	CBS, bewerking IPSE Studies.
primair onderwijs: kosten investeringen in mln euro	Het betreft hier de investeringen in materiële vaste activa, waaronder gebouwen, vervoermiddelen en ICT.	CBS, bewerking IPSE Studies.
primair onderwijs: gewogen volume ingezette middelen (indexcijfers)	Het betreft hier de gewogen index van het totale volume ingezette middelen (personeel, materiaal en kapitaal).	Zie onderliggende reeksen.
primair onderwijs: volume personeel (ongecorrigeerd) x 1000	Het betreft hier de personeelssterkte uitgedrukt in fte (fulltime equivalent), niet gecorrigeerd voor veranderingen in arbeidsduur.	Zie onderliggende reeksen.
primair onderwijs: volume personeel (gecorrigeerd) x 1000	Het betreft hier de personeelssterkte in fte (fulltime equivalent), gecorrigeerd voor veranderingen in arbeidsduur.	Zie onderliggende reeksen.
primair onderwijs: volume materiaal	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde materiaalkosten. Daarmee is het een maatstaf voor de inzet van materiaal.	Zie onderliggende reeksen.
primair onderwijs: volume kapitaal	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde kapitaalkosten. Daarmee is het een maatstaf voor de inzet van kapitaal.	Zie onderliggende reeksen.
primair onderwijs: volume investeringen	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde investeringen.	Zie onderliggende reeksen.
primair onderwijs: gewogen prijsindex ingezette middelen	Het betreft hier de index van de gewogen prijzen van de ingezette middelen.	Zie onderliggende reeksen.
primair onderwijs: prijsindexcijfers personeel	Het betreft hier de index van de contractuele loonkosten per uur in het onderwijs.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
primair onderwijs: prijsindexcijfers materiaal	Het betreft hier de prijsindexcijfers voor materiële kosten, in casu de consumentenprijsindex (CPI).	CBS, Statline.
primair onderwijs: prijsindexcijfers investeringen	Het betreft hier de prijsindexcijfers van de bruto investeringen in vaste activa van de overheid.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.

primair onderwijs: rente kapitaalmarkt	Het betreft hier de (kapitaalmarkt)rentevoet van staatsleningen: jongste tienjarige.	De Nederlandsche Bank en CBS.
primair onderwijs: indexcijfers arbeidsduur	Het betreft hier de index van de contractuele jaarlijkse arbeidsduur in het onderwijs.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
primair onderwijs: prijs personeel (index)	Het betreft hier de index van de kosten van het personeel per gewerkt arbeidsuur.	Zie onderliggende reeksen.
primair onderwijs: prijs materiaal (index)	Het betreft hier de index van de prijs van materiaal.	Zie onderliggende reeksen.
primair onderwijs: prijs kapitaal (index)	Het betreft hier de index van de prijs van kapitaal.	Zie onderliggende reeksen.
primair onderwijs: totale productie (gewogen indexcijfers)	Het betreft hier de index van de totale gewogen productie.	Zie onderliggende reeksen.
primair onderwijs: aantal leerlingen x 1000	Het betreft hier de standcijfers van het totaal aantal leerlingen in het (speciaal) basisonderwijs en speciale scholen.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
primair onderwijs: basisschoolleerlingen zonder migratieachtergrond x 1000	Het betreft hier de gewogen (kalender)jaargemiddelden van het aantal basisschoolleerlingen zonder een niet-westerse migratieachtergrond.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
primair onderwijs: basisschoolleerlingen met migratieachtergrond x 1000	Het betreft hier de gewogen (kalender)jaargemiddelden van het aantal basisschoolleerlingen met een eerste en tweede generatie niet-westerse migratieachtergrond. Een leerling met een eerste generatie migratieachtergrond is in het buitenland geboren en heeft ten minste een in het buitenland geboren ouder. Een leerling met een tweede generatie migratieachtergrond is in Nederland geboren en heeft ten minste een ouder die in het buitenland is geboren.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
primair onderwijs: leerlingen speciaal onderwijs x 1000	Het betreft hier de gewogen (kalender)jaargemiddelden van het aantal leerlingen die speciaal basisonderwijs of onderwijs op speciale scholen krijgen. Speciaal basisonderwijs heeft doorgaans kleinere groepen leerlingen dan het basisonderwijs en beschikt over meer afzonderlijke deskundigen om de leerlingen met leer- en opvoedingsmoeilijkheden te begeleiden. Speciale scholen zijn bedoeld voor basis- en voortgezet onderwijs aan onder andere gehandicapte kinderen.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
primair onderwijs: prestaties leesvaardigheid leerlingen basisonderwijs	Het betreft hier de zogenoemde PIRLS-scores. PIRLS staat voor 'Progress in International Reading Literacy Study' en toetst wereldwijd de kennis van negen- en tienjarigen op het gebied van leesvaardigheid.	Onderwijsin cijfers.nl
primair onderwijs: prestaties natuuronderwijs leerlingen basisonderwijs	Het betreft hier de zogenoemde TIMSS-scores. TIMSS staat voor 'Trends in International Mathematics and Science Study' en toetst wereldwijd de kennis van negen- en	Onderwijsin cijfers.nl

primair onderwijs: prestaties rekenen/wiskunde leerlingen basisonderwijs	tienjarigen op het gebied van wiskunde en natuurwetenschappen. Het betreft hier de zogenoemde TIMSS-scores. TIMSS staat voor 'Trends in International Mathematics and Science Study' en toetst wereldwijd de kennis van negen- en tienjarigen op het gebied van wiskunde en natuurwetenschappen.	Onderwijsincijfers.nl
primair onderwijs: indexcijfers productiviteit	Het betreft hier de index van de verhouding tussen de productie en alle ingezette (productie)middelen.	Zie onderliggende reeksen.
primair onderwijs: bijdrage productiviteit schaal (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de schaal.	Zie onderliggende reeksen.
primair onderwijs: bijdrage productiviteit productiegroei (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de productie.	Zie onderliggende reeksen.
primair onderwijs: bijdrage productiviteit technische verandering (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de technologie.	Zie onderliggende reeksen.
primair onderwijs: bijdrage productiviteit door kostendoelmatigheid (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de kostendoelmatigheid.	Zie onderliggende reeksen.
primair onderwijs: aantal instellingen	Het betreft hier door de overheid bekostigde onderwijsinstellingen.	CBS, Statline.
primair onderwijs: schaal in productievolume	Het betreft hier de index van de productieomvang per instelling.	Zie onderliggende reeksen.

VOORTGEZET ONDERWIJS

VARIABELE	OMSCHRIJVING	BRON
voortgezet onderwijs: kosten totaal in mln euro	Het betreft hier de som van de personeels-, materiaal- en kapitaalkosten.	CBS, bewerking IPSE Studies.
voortgezet onderwijs: kosten personeel in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van personeel, waaronder de kosten van salarissen, toelagen, sociale verzekerings- en pensioenpremies en overige personeelskosten, inclusief de kosten van personeel van derden.	CBS, bewerking IPSE Studies.
voortgezet onderwijs: kosten materiaal in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van materiaal. Dit zijn in TiPS alle kosten die niet tot de personeels- en kapitaalkosten worden gerekend, waaronder de kosten voor huisvesting, vervoer en ICT.	CBS, bewerking IPSE Studies.
voortgezet onderwijs: kosten kapitaal in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van kapitaal.	CBS, bewerking IPSE Studies.
voortgezet onderwijs: kosten investeringen in mln euro	Het betreft hier de investeringen in materiële vaste activa, waaronder gebouwen, vervoermiddelen en ICT.	CBS, bewerking IPSE Studies.
voortgezet onderwijs: gewogen volume ingezette middelen (indexcijfers)	Het betreft hier de gewogen index van het totale volume ingezette middelen (personeel, materiaal en kapitaal).	Zie onderliggende reeksen.

voortgezet onderwijs: volume personeel	Het betreft hier de personeelssterkte uitgedrukt in fte (fulltime equivalent).	Zie onderliggende reeksen.
voortgezet onderwijs: volume personeel gecorrigeerd voor arbeidsduur	Het betreft hier de personeelssterkte in fte (fulltime equivalent), gecorrigeerd voor veranderingen in arbeidsduur.	Zie onderliggende reeksen.
voortgezet onderwijs: volume materiaal	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde materiaalkosten. Daarmee is het een maatstaf voor de inzet van materiaal.	Zie onderliggende reeksen.
voortgezet onderwijs: volume kapitaal	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde kapitaalkosten. Daarmee is het een maatstaf voor de inzet van kapitaal.	Zie onderliggende reeksen.
voortgezet onderwijs: volume investeringen	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde investeringen.	Zie onderliggende reeksen.
voortgezet onderwijs: gewogen prijsindex ingezette middelen	Het betreft hier de index van de gewogen prijzen van de ingezette middelen.	Zie onderliggende reeksen.
voortgezet onderwijs: prijsindexcijfers personeel	Het betreft hier de index van de contractuele loonkosten per uur in het onderwijs.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
voortgezet onderwijs: prijsindexcijfers materiaal	Het betreft hier de prijsindexcijfers voor materiële kosten, in casu de consumentenprijsindex (CPI).	CBS, Statline.
voortgezet onderwijs: prijsindexcijfers investeringen	Het betreft hier de prijsindexcijfers van de bruto investeringen in vaste activa van de overheid.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
voortgezet onderwijs: rente kapitaalmarkt	Het betreft hier de (kapitaalmarkt)rentevoet van staatsleningen: jongste tienjarige.	De Nederlandsche Bank en CBS.
voortgezet onderwijs: indexcijfers arbeidsduur	Het betreft hier de index van de contractuele jaarlijkse arbeidsduur in het onderwijs.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
voortgezet onderwijs: prijs personeel (index)	Het betreft hier de index van de kosten van het personeel per gewerkt arbeidsuur.	Zie onderliggende reeksen.
voortgezet onderwijs: prijs materiaal (index)	Het betreft hier de index van de prijs van materiaal.	Zie onderliggende reeksen.
voortgezet onderwijs: prijs kapitaal (index)	Het betreft hier de index van de prijs van kapitaal.	Zie onderliggende reeksen.
voortgezet onderwijs: totale productie (gewogen indexcijfers)	Het betreft hier de index van de totale gewogen productie.	Zie onderliggende reeksen.
voortgezet onderwijs: aantal leerlingen x 1000	Het betreft hier de standcijfers van het totaal aantal leerlingen in de onderbouw en bovenbouw van het voortgezet onderwijs, inclusief de leerlingen in het praktijkonderwijs.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
voortgezet onderwijs: leerlingen onderbouw x 1000	Het betreft hier de gewogen (kalender)jaargemiddelden van het aantal leerlingen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs, inclusief de leerlingen in het praktijkonderwijs. De onderbouw bestaat uit de eerste 2 jaren van het vmbo en de eerste 3 jaren van havo en vwo.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.

voortgezet onderwijs: leerlingen bovenbouw vmbo x 1000	Het betreft hier de gewogen (kalender)jaargemiddelden van het aantal leerlingen in het derde en vierde leerjaar van het vmbo of, in de periode tot 2002, in het derde en vierde leerjaar van het mavo en lbo en vbo.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
voortgezet onderwijs: leerlingen bovenbouw havo/vwo x 1000	Het betreft hier de gewogen (kalender)jaargemiddelden van het aantal leerlingen in de vierde en vijfde klassen van de havo en de vierde, vijfde en zesde klassen van het vwo.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
voortgezet onderwijs: aantal vwo-gediplomeerden x 1000	Het betreft hier het aantal leerlingen dat (in het studiejaar beginnend bij het betreffende jaar) een vwo-diploma behaalde.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
voortgezet onderwijs: aantal havo-gediplomeerden x 1000	Het betreft hier het aantal leerlingen dat (in het studiejaar beginnend bij het betreffende jaar) een havo-diploma behaalde.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
voortgezet onderwijs: aantal vmbo-gt-gediplomeerden x 1000	Het betreft hier het aantal leerlingen dat (in het studiejaar beginnend bij het betreffende jaar) een vmbo-gt- of, in de periode tot 2002, een mavo-diploma behaalde.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
voortgezet onderwijs: aantal vmbo-bk-gediplomeerden x 1000	Het betreft hier het aantal leerlingen dat (in het studiejaar beginnend bij het betreffende jaar) een vmbo-bk- of, in de periode tot 2002, een lbo- of vbo-diploma behaalde.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
voortgezet onderwijs: ongediplomeerde uitstroom x 1000	Het betreft hier het aantal leerlingen dat in het voorafgaande jaar is ingeschreven in het voortgezet onderwijs, maar (op 1 oktober) van het betreffende jaar het bekostigd onderwijs zonder diploma heeft verlaten.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
voortgezet onderwijs: leerlingprestaties wiskunde	Het betreft hier de zogenoemde PISA-scores. PISA staat voor 'Het Programme for International Student Assessment' (PISA). Dit is een internationaal onderzoek waarin de prestaties van 15-jarigen worden gemeten.	Onderwijsincijfers.nl
voortgezet onderwijs: leerlingprestaties natuurwetenschappen	Het betreft hier de zogenoemde PISA-scores. PISA staat voor 'Het Programme for International Student Assessment' (PISA). Dit is een internationaal onderzoek waarin de prestaties van 15-jarigen worden gemeten.	Onderwijsincijfers.nl
voortgezet onderwijs: leerlingprestaties lezen	Het betreft hier de zogenoemde PISA-scores. PISA staat voor 'Het Programme for International Student Assessment' (PISA). Dit is een internationaal onderzoek waarin de prestaties van 15-jarigen worden gemeten.	Onderwijsincijfers.nl
voortgezet onderwijs: indexcijfers productiviteit	Het betreft hier de index van de verhouding tussen de productie en alle ingezette (productie)middelen.	Zie onderliggende reeksen.
voortgezet onderwijs: bijdrage productiviteit schaal (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de schaal.	Zie onderliggende reeksen.
voortgezet onderwijs: bijdrage productiviteit productiegroei (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de productie.	Zie onderliggende reeksen.

voortgezet onderwijs: bijdrage productiviteit technische verandering (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de technologie.	Zie onderliggende reeksen.
voortgezet onderwijs: bijdrage productiviteit door kostendoelmatigheid (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de kostendoelmatigheid.	Zie onderliggende reeksen.
voortgezet onderwijs: aantal instellingen	Het betreft hier door de overheid bekostigde onderwijsinstellingen.	CBS, Statline.
voortgezet onderwijs: schaal in productievolume	Het betreft hier de index van de productieomvang per instelling.	Zie onderliggende reeksen.

MIDDELBAAR BEROEPSONDERWIJS

VARIABELE	OMSCHRIJVING	BRON
middelbaar beroepsonderwijs: kosten totaal in mln euro	Het betreft hier de som van de personeels-, materiaal- en kapitaalkosten.	CBS, bewerking IPSE Studies.
middelbaar beroepsonderwijs: kosten personeel in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van personeel, waaronder de kosten van salarissen, toelagen, sociale verzekerings- en pensioenpremies en overige personeelskosten, inclusief de kosten van personeel van derden.	CBS, bewerking IPSE Studies.
middelbaar beroepsonderwijs: kosten materiaal in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van materiaal. Dit zijn in TiPS alle kosten die niet tot de personeels- en kapitaalkosten worden gerekend, waaronder de kosten voor huisvesting, vervoer en ICT.	CBS, bewerking IPSE Studies.
middelbaar beroepsonderwijs: kosten kapitaal in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van kapitaal.	CBS, bewerking IPSE Studies.
middelbaar beroepsonderwijs: kosten investeringen in mln euro	Het betreft hier de investeringen in materiële vaste activa, waaronder gebouwen, vervoermiddelen en ICT.	CBS, bewerking IPSE Studies.
middelbaar beroepsonderwijs: gewogen volume ingezette middelen (indexcijfers)	Het betreft hier de gewogen index van het totale volume ingezette middelen (personeel, materiaal en kapitaal).	Zie onderliggende reeksen.
middelbaar beroepsonderwijs: volume personeel	Het betreft hier de personeelssterkte uitgedrukt in fte (fulltime equivalent).	Zie onderliggende reeksen.
middelbaar beroepsonderwijs: volume personeel gecorrigeerd voor arbeidsduur	Het betreft hier de personeelssterkte in fte (fulltime equivalent), gecorrigeerd voor veranderingen in arbeidsduur.	Zie onderliggende reeksen.
middelbaar beroepsonderwijs: volume materiaal	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde materiaalkosten. Daarmee is het een maatstaf voor de inzet van materiaal.	Zie onderliggende reeksen.
middelbaar beroepsonderwijs: volume kapitaal	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde kapitaalkosten. Daarmee is het een maatstaf voor de inzet van kapitaal.	Zie onderliggende reeksen.
middelbaar beroepsonderwijs: volume investeringen	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde investeringen.	Zie onderliggende reeksen.
middelbaar beroepsonderwijs: gewogen prijsindex ingezette middelen	Het betreft hier de index van de gewogen prijzen van de ingezette middelen.	Zie onderliggende reeksen.

middelbaar beroepsonderwijs: prijsindexcijfers personeel	Het betreft hier de index van de contractuele loonkosten per uur in het onderwijs.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
middelbaar beroepsonderwijs: prijsindexcijfers materiaal	Het betreft hier de prijsindexcijfers voor materiële kosten, in casu de consumentenprijsindex (CPI).	CBS, Statline.
middelbaar beroepsonderwijs: prijsindexcijfers investeringen	Het betreft hier de prijsindexcijfers van de bruto investeringen in vaste activa van de overheid.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
middelbaar beroepsonderwijs: rente kapitaalmarkt	Het betreft hier de (kapitaalmarkt)rentevoet van staatsleningen: jongste tienjarige.	De Nederlandsche Bank en CBS.
middelbaar beroepsonderwijs: indexcijfers arbeidsduur	Het betreft hier de index van de contractuele jaarlijkse arbeidsduur in het onderwijs.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
middelbaar beroepsonderwijs: prijs personeel (index)	Het betreft hier de index van de kosten van het personeel per gewerkt arbeidsuur.	Zie onderliggende reeksen.
middelbaar beroepsonderwijs: prijs materiaal (index)	Het betreft hier de index van de prijs van materiaal.	Zie onderliggende reeksen.
middelbaar beroepsonderwijs: prijs kapitaal (index)	Het betreft hier de index van de prijs van kapitaal.	Zie onderliggende reeksen.
middelbaar beroepsonderwijs: totale productie (gewogen indexcijfers)	Het betreft hier de index van de totale gewogen productie.	Zie onderliggende reeksen.
middelbaar beroepsonderwijs: aantal studenten x 1000	Het betreft hier de standcijfers van het aantal leerlingen in het middelbaar beroepsonderwijs, exclusief volwasseneneducatie (ve). Ve omvat de handelsavondschoon, het voortgezet volwassenenonderwijs (vavo), het cursorisch ondernemersonderwijs, het deeltijd lager beroepsonderwijs, het vormingswerk voor jeugdigen en de (basis)educatie.	CBS, Statline.
middelbaar beroepsonderwijs: studenten bol-volgtijd x 1000	Het betreft hier de gewogen (kalender)jaargemiddelden van het aantal voltijd-studenten beroepsopleidende leerweg (bol) en voor 1997 het middelbaar beroepsonderwijs (mbo).	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
middelbaar beroepsonderwijs: studenten overig x 1000	Het betreft hier de som van de gewogen (kalender)jaargemiddelden van het aantal deeltijd-studenten beroepsopleidende leerweg (bol) en het aantal studenten beroepsbegeleidend onderwijs (bbo), de beroepsbegeleidende leerweg (bbl) en volwasseneneducatie (ve), en vergelijkbare opleidingen in de periode voor 1997.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
middelbaar beroepsonderwijs: studenten bol-deeltijd x 1000	Het betreft hier de gewogen (kalender)jaargemiddelden van het aantal deeltijd-studenten beroepsopleidende leerweg (bol) en voor 1997 het middelbaar beroepsonderwijs (mbo).	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
middelbaar beroepsonderwijs: aantal bol-volgtijd gediplomeerden x 1000	Het betreft hier het aantal leerlingen dat (in het studiejaar beginnend bij het betreffende jaar) een bol-volgtijd diploma heeft behaald.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.

middelbaar beroepsonderwijs: aantal bol-deeltijd gediplomeerden x 1000	Het betreft hier het aantal leerlingen dat (in het studiejaar beginnend bij het betreffende jaar) een bol-deeltijd diploma heeft behaald.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
middelbaar beroepsonderwijs: ongediplomeerde uitstroom x 1000	Het betreft hier het aantal leerlingen dat in het voorafgaande jaar is ingeschreven in de bol voltijd van het mbo, maar (op 1 oktober) van het betreffende jaar het bekostigd onderwijs zonder diploma heeft verlaten.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
middelbaar beroepsonderwijs: aandeel succesvolle studenten (%)	Het betreft hier het percentage mbo-studenten dat de opleiding succesvol afrondt.	Onderwijsincijfers.nl
middelbaar beroepsonderwijs: indexcijfers productiviteit	Het betreft hier de index van de verhouding tussen de productie en alle ingezette (productie)middelen.	Zie onderliggende reeksen.
middelbaar beroepsonderwijs: bijdrage productiviteit schaal (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de schaal.	Zie onderliggende reeksen.
middelbaar beroepsonderwijs: bijdrage productiviteit productiegroei (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de productie.	Zie onderliggende reeksen.
middelbaar beroepsonderwijs: bijdrage productiviteit technische verandering (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de technologie.	Zie onderliggende reeksen.
middelbaar beroepsonderwijs: bijdrage productiviteit door kostendoelmatigheid (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de kostendoelmatigheid.	Zie onderliggende reeksen.
middelbaar beroepsonderwijs: aantal instellingen	Het betreft hier door de overheid bekostigde onderwijsinstellingen.	CBS, Statline.
middelbaar beroepsonderwijs: schaal in productievolumen	Het betreft hier de index van de productieomvang per instelling.	Zie onderliggende reeksen.

HOGER BEROEPSONDERWIJS

VARIABELE	OMSCHRIJVING	BRON
hoger beroepsonderwijs: kosten totaal in mln euro	Het betreft hier de som van de personeels-, materiaal- en kapitaalkosten.	CBS, bewerking IPSE Studies.
hoger beroepsonderwijs: kosten personeel in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van personeel, waaronder de kosten van salarissen, toelagen, sociale verzekerings- en pensioenpremies en overige personeelskosten, inclusief de kosten van personeel van derden.	CBS, bewerking IPSE Studies.
hoger beroepsonderwijs: kosten materiaal in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van materiaal. Dit zijn in TiPS alle kosten die niet tot de personeels- en kapitaalkosten worden gerekend, waaronder de kosten voor huisvesting, vervoer en ICT.	CBS, bewerking IPSE Studies.
hoger beroepsonderwijs: kosten kapitaal in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van kapitaal.	CBS, bewerking IPSE Studies.

hoger beroepsonderwijs: kosten investeringen in mln euro	Het betreft hier de investeringen in materiële vaste activa, waaronder gebouwen, vervoermiddelen en ICT.	CBS, bewerking IPSE Studies.
hoger beroepsonderwijs: gewogen volume ingezette middelen (indexcijfers)	Het betreft hier de gewogen index van het totale volume ingezette middelen (personeel, materiaal en kapitaal).	Zie onderliggende reeksen.
hoger beroepsonderwijs: volume personeel	Het betreft hier de personeelssterkte uitgedrukt in fte (fulltime equivalent).	Zie onderliggende reeksen.
hoger beroepsonderwijs: volume personeel gecorrigeerd voor arbeidsduur	Het betreft hier de personeelssterkte in fte (fulltime equivalent), gecorrigeerd voor veranderingen in arbeidsduur.	Zie onderliggende reeksen.
hoger beroepsonderwijs: volume materiaal	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde materiaalkosten. Daarmee is het een maatstaf voor de inzet van materiaal.	Zie onderliggende reeksen.
hoger beroepsonderwijs: volume kapitaal	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde kapitaalkosten. Daarmee is het een maatstaf voor de inzet van kapitaal.	Zie onderliggende reeksen.
hoger beroepsonderwijs: volume investeringen	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde investeringen.	Zie onderliggende reeksen.
hoger beroepsonderwijs: gewogen prijsindex ingezette middelen	Het betreft hier de index van de gewogen prijzen van de ingezette middelen.	Zie onderliggende reeksen.
hoger beroepsonderwijs: prijsindexcijfers personeel	Het betreft hier de index van de contractuele loonkosten per uur in het onderwijs.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
hoger beroepsonderwijs: prijsindexcijfers materiaal	Het betreft hier de prijsindexcijfers voor materiële kosten, in casu de consumentenprijsindex (CPI).	CBS, Statline.
hoger beroepsonderwijs: prijsindexcijfers investeringen	Het betreft hier de prijsindexcijfers van de bruto investeringen in vaste activa van de overheid.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
hoger beroepsonderwijs: rente kapitaalmarkt	Het betreft hier de (kapitaalmarkt)rentevoet van staatsleningen: jongste tienjarige.	De Nederlandsche Bank en CBS.
hoger beroepsonderwijs: indexcijfers arbeidsduur	Het betreft hier de index van de contractuele jaarlijkse arbeidsduur in het onderwijs.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
hoger beroepsonderwijs: prijs personeel (index)	Het betreft hier de index van de kosten van het personeel per gewerkt arbeidsuur.	Zie onderliggende reeksen.

hogeroperoepsonderwijs: prijs materiaal (index)	Het betreft hier de index van de prijs van materiaal.	Zie onderliggende reeksen.
hogeroperoepsonderwijs: prijs kapitaal (index)	Het betreft hier de index van de prijs van kapitaal.	Zie onderliggende reeksen.
hogeroperoepsonderwijs: totale productie (gewogen indexcijfers)	Het betreft hier de index van de totale gewogen productie.	Zie onderliggende reeksen.
hogeroperoepsonderwijs: aantal studenten x 1000	Het betreft hier de standcijfers van het totaal aantal studenten in het hogeroperoepsonderwijs, inclusief duaal onderwijs. Duaal onderwijs is onderwijs waarbij werken en leren worden gecombineerd.	CBS, Statline.
hogeroperoepsonderwijs: studenten voltijd x 1000	Het betreft hier het gewogen (kalender)jaargemiddelde van het aantal voltijdstudenten in het hogeroperoepsonderwijs, inclusief duaal onderwijs.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
hogeroperoepsonderwijs: studenten deeltijd x 1000	Het betreft hier het gewogen (kalender)jaargemiddelde van het aantal deeltijdstudenten in het hogeroperoepsonderwijs.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
hogeroperoepsonderwijs: voltijd bachelor-ge diplomaerden x 1000	Het betreft hier het aantal voltijdstudenten dat (in het studiejaar beginnend bij het betreffende jaar) een bachelor-diploma behaalde. Tot invoering van de bachelor-masterstructuur (BaMa) in studiejaar 2002/'03 betreft dit alle hbo-voltijd afgestudeerden. (exclusief vervolgoopleiding).	CBS, Statline.
hogeroperoepsonderwijs: deeltijd bachelor-ge diplomaerden x 1000	Het betreft hier het aantal deeltijdstudenten dat (in het studiejaar beginnend bij het betreffende jaar) een bachelor-diploma behaalde. Tot invoering van de bachelor-masterstructuur (BaMa) in studiejaar 2002/'03 betreft dit alle hbo-deeltijd afgestudeerden. (exclusief vervolgoopleiding).	CBS, Statline.
hogeroperoepsonderwijs: voltijd master-ge diplomaerden x 1000	Het betreft hier het aantal voltijdstudenten dat (in het studiejaar beginnend bij het betreffende jaar) een masterdiploma of vervolgo diploma 'oude stijl' behaalde.	CBS, Statline.
hogeroperoepsonderwijs: deeltijd master-ge diplomaerden x 1000	Het betreft hier het aantal deeltijdstudenten dat (in het studiejaar beginnend bij het betreffende jaar) een masterdiploma of vervolgo diploma 'oude stijl' behaalde.	CBS, Statline.

hoger beroepsonderwijs: gediplomeerden associate degree x 1000	Het betreft hier het aantal vol- en deeltijdstudenten dat (in het studiejaar beginnend bij het betreffende jaar) een associate degree behaalde.	CBS, Statline.
hoger beroepsonderwijs: uitval voltijd na 3 jaar in procenten	Het aantal studenten dat het hoger onderwijs zonder diploma heeft verlaten, in procenten van de totale groep (cohort) bij aanvang van de studie in het hoger beroepsonderwijs. Het uitvalpercentage is vermeld in het startjaar.	Vereniging Hogescholen, CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
hoger beroepsonderwijs: uitval deeltijd na 3 jaar in procenten	Het aantal studenten dat het hoger onderwijs zonder diploma heeft verlaten, in procenten van de totale groep (cohort) bij aanvang van de studie in het hoger beroepsonderwijs. Het uitvalpercentage is vermeld in het startjaar.	Vereniging Hogescholen, CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
hoger beroepsonderwijs: studiesucces voltijd na 5 jaar in procenten	Het betreft hier het aantal gediplomeerden in het voltijd hoger beroepsonderwijs (hbo), dat na 5 jaar een eerste einddiploma heeft behaald, in procenten van de totale groep (cohort) bij aanvang van de studie in het hoger beroepsonderwijs.	Vereniging Hogescholen, CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
hoger beroepsonderwijs: studiesucces deeltijd na 5 jaar in procenten	Het betreft hier het aantal gediplomeerden in het deeltijd hoger beroepsonderwijs (hbo), dat na 5 jaar een eerste einddiploma heeft behaald, in procenten van de totale groep (cohort) bij aanvang van de studie in het hoger beroepsonderwijs.	Vereniging Hogescholen, CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
hoger beroepsonderwijs: uitval vt en dt na 3 jaar in procenten	Het betreft hier het aantal studenten dat het hoger onderwijs zonder diploma heeft verlaten, in procenten van de totale groep (cohort) bij aanvang van de studie in het hoger beroepsonderwijs. Het uitvalpercentage is vermeld in het startjaar.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
hoger beroepsonderwijs: tevredenheid studenten (%)	Het betreft hier het percentage hbo-studenten dat (zeer) tevreden is over hun studie in het algemeen.	Onderwijsincijfers.nl
hoger beroepsonderwijs: uitval voltijd bachelor na 1 jaar in procenten	Het betreft hier de uitval uit hbo binnen één jaar na start initiële voltijd bacheloropleiding, directe instroom	Onderwijsincijfers.nl
hoger beroepsonderwijs: uitval voltijd master na 1 jaar in procenten	Het betreft hier de uitval uit hbo binnen één jaar na start initiële voltijd masteropleiding, directe instroom	Onderwijsincijfers.nl
hoger beroepsonderwijs: indexcijfers productiviteit	Het betreft hier de index van de verhouding tussen de productie en alle ingezette (productie)middelen.	Zie onderliggende reeksen.

hoger beroepsonderwijs: bijdrage productiviteit schaal (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de schaal.	Zie onderliggende reeksen.
hoger beroepsonderwijs: bijdrage productiviteit productiegroei (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de productie.	Zie onderliggende reeksen.
hoger beroepsonderwijs: bijdrage productiviteit technische verandering (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de technologie.	Zie onderliggende reeksen.
hoger beroepsonderwijs: bijdrage productiviteit kostendoelmatigheid (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de kostendoelmatigheid.	Zie onderliggende reeksen.
hoger beroepsonderwijs: aantal instellingen	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de technologie.	Zie onderliggende reeksen.
hoger beroepsonderwijs: schaal in productievolume	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de kostendoelmatigheid.	Zie onderliggende reeksen.
hoger beroepsonderwijs: overheidsuitgaven aan (pre)hoger beroepsonderwijs in mln euro	Het betreft hier door de overheid bekostigde onderwijsinstellingen.	CBS, Statline.

WETENSCHAPPELIJK ONDERWIJS

VARIABELE	OMSCHRIJVING	BRON
wetenschappelijk onderwijs: kosten totaal in mln euro	Het betreft hier de som van de personeels-, materiaal- en kapitaalkosten.	CBS, bewerking IPSE Studies.
wetenschappelijk onderwijs: kosten personeel in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van personeel, waaronder de kosten van salarissen, toelagen, sociale verzekerings- en pensioenpremies en overige personeelskosten, inclusief de kosten van personeel van derden.	CBS, bewerking IPSE Studies.
wetenschappelijk onderwijs: kosten materiaal in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van materiaal. Dit zijn in TiPS alle kosten die niet tot de personeels- en kapitaalkosten worden gerekend, waaronder de kosten voor huisvesting, vervoer en ICT.	CBS, bewerking IPSE Studies.
wetenschappelijk onderwijs: kosten kapitaal in mln euro	Het betreft hier de kosten die samenhangen met de inzet van kapitaal.	CBS, bewerking IPSE Studies.
wetenschappelijk onderwijs: kosten investeringen in mln euro	Het betreft hier de investeringen in materiële vaste activa, waaronder gebouwen, vervoermiddelen en ICT.	CBS, bewerking IPSE Studies.
wetenschappelijk onderwijs: gewogen volume ingezette middelen (indexcijfers)	Het betreft hier de gewogen index van het totale volume ingezette middelen (personeel, materiaal en kapitaal).	Zie onderliggende reeksen.

wetenschappelijk onderwijs: volume personeel	Het betreft hier de personeelssterkte uitgedrukt in fte (fulltime equivalent).	Zie onderliggende reeksen.
wetenschappelijk onderwijs: volume personeel gecorrigeerd voor arbeidsduur	Het betreft hier de personeelssterkte in fte (fulltime equivalent), gecorrigeerd voor veranderingen in arbeidsduur.	Zie onderliggende reeksen.
wetenschappelijk onderwijs: volume materiaal	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde materiaalkosten. Daarmee is het een maatstaf voor de inzet van materiaal.	Zie onderliggende reeksen.
wetenschappelijk onderwijs: volume kapitaal	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde kapitaalkosten. Daarmee is het een maatstaf voor de inzet van kapitaal.	Zie onderliggende reeksen.
wetenschappelijk onderwijs: volume investeringen	Het betreft hier de voor de prijsontwikkelingen gecorrigeerde investeringen.	Zie onderliggende reeksen.
wetenschappelijk onderwijs: gewogen prijsindex ingezette middelen	Het betreft hier de index van de gewogen prijzen van de ingezette middelen.	Zie onderliggende reeksen.
wetenschappelijk onderwijs: prijsindexcijfers personeel	Het betreft hier de index van de contractuele loonkosten per uur in het onderwijs.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies. CBS, Statline.
wetenschappelijk onderwijs: prijsindexcijfers materiaal	Het betreft hier de prijsindexcijfers voor materiële kosten, in casu de consumentenprijsindex (CPI).	
wetenschappelijk onderwijs: prijsindexcijfers investeringen	Het betreft hier de prijsindexcijfers van de bruto investeringen in vaste activa van de overheid.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
wetenschappelijk onderwijs: rente kapitaalmarkt	Het betreft hier de (kapitaalmarkt)rentevoet van staatsleningen: jongste tienjarige.	De Nederlandsche Bank en CBS.
wetenschappelijk onderwijs: indexcijfers arbeidsduur	Het betreft hier de index van de contractuele jaarlijkse arbeidsduur in het onderwijs.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
wetenschappelijk onderwijs: prijs personeel (index)	Het betreft hier de index van de kosten van het personeel per gewerkt arbeidsuur.	Zie onderliggende reeksen.
wetenschappelijk onderwijs: prijs materiaal (index)	Het betreft hier de index van de prijs van materiaal.	Zie onderliggende reeksen.
wetenschappelijk onderwijs: prijs kapitaal (index)	Het betreft hier de index van de prijs van kapitaal.	Zie onderliggende reeksen.
wetenschappelijk onderwijs: totale productie (gewogen indexcijfers)	Het betreft hier de index van de totale gewogen productie.	Zie onderliggende reeksen.
wetenschappelijk onderwijs: studenten x 1000	Het betreft hier het gewogen (kalender)jaargemiddelde van het aantal wo-studenten.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
wetenschappelijk onderwijs: wetenschappelijke productie (index)	Het betreft hier de index van de wetenschappelijke productie. Deze productie is samengesteld uit het aantal wetenschappelijke publicaties en het aantal dissertaties.	CBS, Statline en VSNU, bewerking IPSE Studies.
wetenschappelijk onderwijs: aandeel vrouwelijke studenten (%)	Het betreft hier het percentage vrouwelijke studenten in het wetenschappelijk onderwijs.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.

wetenschappelijk onderwijs: aantal gediplomeerden bachelor x 1000	Het betreft hier het aantal wo-studenten dat (in het studiejaar beginnend bij het betreffende jaar) een bachelordiploma heeft behaald.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
wetenschappelijk onderwijs: aantal gediplomeerden doctoraal x 1000	Het betreft hier het aantal wo-studenten dat (in het studiejaar beginnend bij het betreffende jaar) een doctoraaldiploma heeft behaald.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
wetenschappelijk onderwijs: gediplomeerden master x 1000	Het betreft hier het aantal wo-studenten dat (in het studiejaar beginnend bij het betreffende jaar) een masterdiploma heeft behaald.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
wetenschappelijk onderwijs: gediplomeerden beroep x 1000	Het betreft hier het aantal studenten dat (in het studiejaar beginnend bij het betreffende jaar) een beroepsdiploma in het wetenschappelijk onderwijs heeft behaald. Dit is het diploma voor de opleidingen (dier-)geneeskunde, tandheelkunde, farmacie, accountant, wijsbegeerte en alle universitaire lerarenopleidingen. Voorafgaand aan dit diploma heeft men in een eerder stadium van de opleiding een doctoraaldiploma behaald.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
wetenschappelijk onderwijs: uitval na 3 jaar in procenten	Het betreft hier het aantal studenten dat het hoger onderwijs zonder diploma heeft verlaten, in procenten van de totale groep (cohort) bij aanvang van de studie in het wetenschappelijk onderwijs.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
wetenschappelijk onderwijs: studiesucces na 5 jaar in procenten	Het betreft hier het aantal gediplomeerden in het wetenschappelijk onderwijs (wo), dat na 5 jaar een eerste eindexamen heeft behaald, in procenten van de totale groep (cohort) bij aanvang van de studie in het wetenschappelijk onderwijs.	CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
wetenschappelijk onderwijs: tevredenheid studenten (%)	Het betreft hier het percentage wo-studenten dat (zeer) tevreden over hun opleiding in het algemeen.	Onderwijsincijfers.nl
wetenschappelijk onderwijs: uitval bachelor na 1 jaar in procenten	Het betreft hier uitval uit wo binnen één jaar na start initiële voltijd bacheloropleiding, directe instroom	Onderwijsincijfers.nl
wetenschappelijk onderwijs: uitval master na 1 jaar in procenten	Het betreft hier uitval uit wo binnen één jaar na start initiële voltijd masteropleiding, directe instroom	Onderwijsincijfers.nl
wetenschappelijk onderwijs: indexcijfers productiviteit	Het betreft hier de index van de verhouding tussen de productie en alle ingezette (productie)middelen.	Zie onderliggende reeksen.
wetenschappelijk onderwijs: bijdrage productiviteit schaal (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de schaal.	Zie onderliggende reeksen.
wetenschappelijk onderwijs: bijdrage productiviteit productiegroei (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de productie.	Zie onderliggende reeksen.
wetenschappelijk onderwijs: bijdrage productiviteit technische verandering (index)	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de technologie.	Zie onderliggende reeksen.

wetenschappelijk onderwijs: bijdrage productiviteit door kostendoelmatigheid (index) wetenschappelijk onderwijs: aantal instellingen	Het betreft hier de index van de ontwikkeling van de productiviteit als gevolg van veranderingen in de kostendoelmatigheid. Het betreft hier door de overheid bekostigde onderwijsinstellingen.	Zie onderliggende reeksen. CBS, Statline, bewerking IPSE Studies.
wetenschappelijk onderwijs: schaal in productievolume wetenschappelijk onderwijs: overheidsuitgaven aan (pre)wetenschappelijk onderwijs in mln euro	Het betreft hier de index van de productieomvang per instelling. Het betreft hier de index van de overheidsuitgaven aan primair en preprimair onderwijs.	Zie onderliggende reeksen. CBS, Statline.

3.4 BELEID

Naast de tijdreeksen bevat TiPS ook een overzicht van beleidsmaatregelen die mogelijk van betekenis zijn geweest voor de productiviteitsontwikkeling. Deze worden gepresenteerd in de productiviteitsfiguur van de betreffende sector. Met de vermelding van de beleidsingrepen in de productiviteitsfiguur wordt geen causaal verband gesuggereerd tussen de productiviteitsontwikkeling en de vermelde interventie. Een stijging of daling of het stabiliseren van de productiviteit na de invoering van de maatregel kan allerlei andere oorzaken hebben. Uit onderzoek van IPSE Studies naar de relatie tussen beleid en productiviteit in het onderwijs komt echter naar voren dat sommige maatregelen een aanzienlijke invloed op de productiviteitsontwikkeling uitoefenen, zowel positief als negatief.

De resultaten van dit IPSE-onderzoek zijn gepubliceerd in: [Blank, J. L. T., en Van Heezik, A. A. S. \(2015\). Productiviteit van overheidsbeleid, deel I: het Nederlandse onderwijs, 1980-2012.](#) In deze publicatie passeren veel van de vermelde interventies de revue.

Een beknopt en geactualiseerd overzicht van de beleids- en productiviteitstrends in het onderwijs is te vinden in: [Blank, Jos en Van Heezik \(2019\). 'Vernieuwingen in het onderwijs. Zegen of vloek?' in: STAD 2019: technische en sociale innovatie.](#) Publicatiereeks Overheid & Arbeid. Nummer 50 (2019)201-220.

Over recente wet- en regelgeving is veel informatie te vinden op de [website](#) van de Inspectie van het onderwijs, de [jaarverslagen](#) van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en op [overheid.nl](#). Voor wat betreft het hoger onderwijs biedt ook het [Chronologisch overzicht van ontwikkelingen in de bekostigingssystematiek voor het Nederlandse hoger onderwijs](#) veel informatie.

3.5 OVERIGE METADATA

Voor een beschrijving van de onderzoeksmethode en een meer uitgebreide toelichting op de metadata wordt verwezen naar deel 1 van de reeks Productiviteit van overheidsbeleid.

4. CONTACT

Voor nadere informatie over de TiPS-metadata en andere vragen over TiPS kunt u contact opnemen met de beheerder van de database:

Alex van heezik
IPSE Studies
Rotterdamseweg 183C
2629 HD Delft

Email: a.vanheezik@ipsestudies.nl

Tel: 015 - 268 25 68